

ЗАПРОВАДЖЕННЯ ЕЛЕКТРОННОГО ПРАВОСУДДЯ У ЦИВІЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ УКРАЇНИ

Р. ХАНИК-ПОСПОЛІТАК
*кандидат юридичних наук, доцент,
завідувач кафедри галузевих правових
наук Національного університету
«Києво-Могилянська академія»*

Сучасні новітні інформаційні технології швидкими темпами проникають у різні сфери суспільних відносин. Не виняток і правовідносини у сфері здійснення правосуддя. Правосуддя є тим інструментом, за допомогою якого забезпечується реалізація одного з основоположних прав людини — права на судовий захист, який закріплений у ст. 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод.

Україна є членом Ради Європи, а тому право на судовий захист знайшло своє відображення у ст. 55 Конституції України [1] та подальшу реалізацію у процесуальних кодексах, зокрема в Цивільному процесуальному кодексі України (далі — ЦПК України).

У 2014 р. Україна підписала Угоду про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом (далі — ЄС), Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, де у ст. 14 розділу III передбачено, що «співробітництво буде спрямоване,

зокрема, на зміцнення судової влади, підвищення її ефективності, гарантування її незалежності та неупередженості та боротьбу з корупцією» [2].

Одним із засобів реалізації взятих на себе Україною зобов'язань у межах зазначених вище документів та загалом покращення стану судочинства може стати запровадження електронного правосуддя.

Питання електронного правосуддя в Україні поки що мало досліджені. Комплексні, ґрунтовні наукові дослідження майже відсутні. Однак окремим питанням електронного правосуддя в Україні приділяли увагу такі вчені-правники: О. Бринцев, М. Бондаренко, І. Ізарова, А. Каламайко, В. Комаров, Н. Кушакова-Костицька, Н. Логінова, Н. Сакара та ін. Проте, вважаємо, що на сьогодні в юридичній літературі недостатньо вивчено історію запровадження електронного правосуддя у цивільний процес, а тому метою нашої статті є аналіз етапів впровадження електронного правосуддя у цивільне судочинство України за останні десятиліття

і визначення подальших шляхів його розвитку.

Електронне правосуддя не є чимось абсолютно новим для українського цивільного судочинства. Однак, вважаємо, що зазначений механізм цивільного судочинства перебуває на етапі свого становлення. Оскільки лише незначна частина елементів електронного правосуддя закріплена законодавчо й, відповідно, застосовується на практиці, наприклад, поки що неможливо подати позовну заяву (заяву) в електронному форматі до суду. Якщо взяти до уваги концепцію трьох фаз розвитку електронного правосуддя [3], то нині Україна, на нашу думку, перебуває на другій фазі.

На відміну від України, електронне правосуддя в Європі, аналогічно як і в інших частинах світу, наприклад, Америці та Японії, достатньо поширене та широко застосовується, оскільки це сприяє реалізації принципу доступності правосуддя через спрощення роботи усіх суб'єктів цивільного судочинства та пришвидшення строків розгляду спору.

Основні стандарти та елементи електронного правосуддя в Європі передбачені у цілій низці документів Ради Європи, зокрема: Рекомендаціях (95) 11 Комітету Міністрів Ради Європи державам-членам стосовно відбору, оброблення, подання та архівації судових рішень у правових інформаційно-пошукових системах; Рекомендаціях (2001) 3 Комітету Міністрів Ради Європи державам-членам щодо надання судових та інших юридичних послуг громадянам з використанням новітніх технологій; Рекомендаціях (2003) 15 Комітету Міністрів Ради Європи державам-членам про архівування електронних документів у правовій сфері та ін. [4].

У межах ЄС уже декілька років поспіль (починаючи з 2010 р.) функціонує портал *E-Justice*; нині відбувається реалізація Плану дій щодо електронно-

го правосуддя на 2014–2018 роки, який прийнятий на виконання Стратегії європейської електронної юстиції на 2014–2018 роки. Відповідно до Плану, це має відбуватися у таких напрямках: доступ до інформації у сфері правосуддя (наприклад, переклад документів на офіційні мови держав – членів ЄС); доступ до судів та позасудові процедури у транскордонних справах; співпраця між судовими органами та законодавча діяльність [5; 6].

Повертаючись до ситуації в Україні, варто зазначити, що немає законодавчого визначення поняття «електронне правосуддя». Крім того, у цьому контексті науковці вживають два терміни: «електронне правосуддя» (О. Бринцев, І. Ізарова, Н. Кушакова-Костицька та ін.) та/або «електронне судочинство» (Л. Сердюк, Н. Кушакова-Костицька). Однак саме перший термін «електронне правосуддя» превалує.

Також можна стверджувати, що українські науковці уникають спроб дати визначення цьому терміну. Лише деякі з них приділили увагу визначенню терміну «електронне судочинство» чи «електронне правосуддя». Так, Н. Кушакова-Костицька відносить електронне судочинство до електронного урядування і визначає електронне судочинство як використання у судочинстві сучасних інформаційних технологій [7, 140]. О. Бринцев також відносить електронне правосуддя до електронного урядування, але при цьому визначення «електронне правосуддя» чи «електронне судочинство» взагалі не дає. Натомість він розрізняє широке та вузьке розуміння терміна «електронний суд» [8, 25].

Першим кроком щодо запровадження електронного правосуддя у цивільному судочинстві можна назвати закріплення у ЦПК України 2004 р. ст. 197 про фіксування цивільного процесу технічними засобами. Про це також вказує у своїй статті І. Ізарова [9, 45]. У ній зазначено: «Суд під час судового

розгляду справи здійснює повне фіксування судового засідання за допомогою звукозаписувального технічного засобу» [10]. Варто погодитися з думкою, що фіксація судового засідання за допомогою технічних засобів є однією з гарантій захисту прав, свобод та інтересів осіб, оскільки дає можливість апеляційній і касаційній інстанціям найдостовірніше встановити хід судового засідання [11, 313].

Не можемо погодитися з думкою науковців, що наступним кроком із запровадження технічних новацій у цивільний процес слід вважати закріплення відеоконференції як спеціального режиму проведення судового засідання [9, 45]. Вважаємо, що таким кроком після фіксування цивільного процесу технічними засобами щодо запровадження електронного правосуддя у цивільному процесі можна назвати прийняття у 2006 р. Закону України «Про доступ до судових рішень». [12]. Хоча цей документ не вносить зміни та доповнення до ЦПК України, однак він повною мірою стосується цивільного судочинства, оскільки «визначає порядок доступу до судових рішень з метою забезпечення відкритості діяльності судів загальної юрисдикції, прогнозованості судових рішень та сприяння однаковому застосуванню законодавства».

Те саме можна сказати й про законодавче закріплення у Законі України «Про судоустрій та статус суддів» у 2010 р. норми про впровадження у судах загальної юрисдикції автоматизованої система документообігу суду (ст. 15) [13]. Цим Законом також доповнено ст. 11¹ ЦПК України про автоматизовану систему документообігу суду, основною ідеєю якої, на нашу думку, є автоматизований розподіл справ між судьями, що дає можливість забезпечити реалізацію ще одного загальновибраного принципу судочинства — об'єктивності та неупередженості.

Надалі розвиток електронного правосуддя продовжився через закріплен-

ня у 2012 р. відповідної норми у ЦПК України про участь учасників процесу у судовому засіданні в режимі відеоконференції (ст. 158¹). Це є прогресивним удосконаленням цивільної процесуальної форми [14, 222]. Варта уваги думка Ю. Навроцької та А. Могиляк, що «практика використання відеоконференції як одного з альтернативних способів забезпечення участі учасника цивільного процесу в судовому засіданні виправдала мету, яка ставилась під час її запровадження» [15, 278].

Серед останніх новел електронного правосуддя важливим є запровадження механізму обміну електронними документами між судом та учасниками судового процесу [16]. Як слушно зазначає О. Угриновська, вказаний «порядок обміну документами між судом та учасниками процесу може використовуватися за таких умов:

1. Учасник цивільного процесу зареєструвався в системі обміну електронними документами між судом та учасниками судового процесу.

2. Учасник цивільного процесу подав до суду заявку про отримання процесуальних документів в електронному вигляді по конкретній справі». [17, 146–147].

Запровадження механізму обміну електронними документами між судом та учасниками судового процесу можна вважати виконанням одного з завдань Концепції електронного суду України, в якій визначаються шляхи побудови, удосконалення і перспективи універсальних форматів взаємодії систем документообігу та діловодства [18]. Зокрема, у ній серед подальших завдань у напрямі розвитку електронного правосуддя вказується створення умов для можливості подачі до суду заяв та доданих до неї документів за допомогою мережі Інтернет; повідомлення учасників процесу та надсилання їм відповідних документів в електронному вигляді; впровадження універсального формату обміну даними.

Застосування на практиці обміну електронними документами між судом та учасниками судового процесу в окремих судах України виявило низку проблем, наприклад, коли вважати особу належно повідомленою про час та місце судового засідання. Це веде до напрацювання судової практики щодо застосування цих положень. Так, Вищий спеціалізований суд України з розгляду цивільних і кримінальних справ (далі — ВССУ) у справі про поділ майна подружжя від 2 липня 2014 р. № 6-20304св14 скасував рішення апеляційного суду у зв'язку з порушенням норм процесуального права, зокрема щодо порушення процедури повідомлення учасників процесу за допомогою SMS-повідомлення. В ухвалі у цій справі ВССУ зазначив, що «Апеляційний суд розглядає справу з обов'язковим повідомленням осіб, які беруть участь у справі, і відповідно до вимог ч. 1 ст. 305 ЦПК України. <...> З матеріалів справи вбачається, що судову повістку на адресу відповідача направлено не було. Натомість у матеріалах справи міститься довідка від 2 квітня 2014 року про доставку на ім'я відповідача SMS-повідомлення про виклик у судові засідання на 9 квітня 2014 року. Однак таке повідомлення відповідача не можна вважати належним, оскільки відповідно до п. 2 Порядку надсилання учасникам судового процесу текстів судових повісток у вигляді SMS-повідомлень, затвердженого наказом Державної судової адміністрації України від 1 червня 2013 року № 73, текст судової повістки може бути надісланий судом учаснику SMS-повідомленням лише після подання ним до суду заявки про намір отримання судової повістки в електронному вигляді за допомогою SMS-повідомлення. Така заявка оформляється безпосередньо в суді або шляхом роздруковування та заповнення учасником форми, яка розміщена на офіційному веб-порталі судової влади України. У зв'язку з цим розгляд спра-

ви за відсутності учасника процесу, щодо якого немає належних відомостей про вручення йому судової повістки, є порушенням ст. 129 Конституції України та ст. 6 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод» [19].

Отже, на основі наведеного можна стверджувати, що з 2004 по 2017 рік відбувається поступове введення електронного правосуддя у цивільному судочинстві: помітна тенденція до планомірного запровадження нового елементу електронного правосуддя кожні два роки. На жаль, у періодиці чи науковій літературі немає пояснення такої ситуації, але ми можемо припустити, що це викликано декількома факторами: необхідність комп'ютеризації судів; розробка комп'ютерних програм; підготовка суддів та працівників суду; і, безумовно, економічний чинний — брак коштів. Незважаючи на зазначене, можна стверджувати, що за останні десятиліття у напрямі запровадження і розвитку електронного правосуддя взагалі та цивільного судочинства зокрема в нашій країні зроблено чимало, що слід вважати хорошою тенденцією.

Подальші кроки у напрямку запровадження електронного правосуддя визначаються у Стратегії реформування судової влади, судочинства та суміжних правових інститутів на 2015–2020 роки та виданих на її реалізацію актах [20; 21]. Основною метою зазначеного документа є поетапне запровадження інструментів «електронного правосуддя», що дасть змогу користувачам звертатися до суду, сплачувати судовий збір, брати участь у провадженнях та отримувати необхідну інформацію і документи електронними засобами.

Які ж подальші кроки передбачаються у напрямку розвитку електронного правосуддя в цивільному судочинстві? На сьогодні проект змін до Цивільного процесуального кодексу України (далі — проект) [21], прийнятий у першому читанні, пропонує, на

нашу думку, запровадження «повноцінного, повномасштабного» електронного правосуддя. Забезпечення електронного правосуддя буде здійснюватися через Єдину судову інформаційно-комунікаційну систему (далі — Єдина судова система).

Відповідно до статей 14, 15, 34, 101 та інших проекту планується закріпити та запровадити такі елементи електронного правосуддя: подання позовної заяви, заяви, інших документів до суду в електронній формі; сплата судового збору; визначення судді або колегії суддів, які будуть розглядати справу; обмін документами між судами, судом та учасниками процесу; надсилання повісток, повідомлень, рішень; розгляд справи в електронній формі; проведення відеоконференції; автоматизований арешт коштів; електронні докази тощо.

Складно не погодитися з думками теоретиків та практиків [7; 17; 23], які називають такі переваги запровадження електронного правосуддя: економія коштів та часу; пришвидшення строків розгляду спору; спрощення доступу учасників процесу до матеріалів справи; спрощення роботи усіх суб'єктів цивільного процесу.

Безумовно, наявність статей у ЦПК України не означає, на нашу думку, що одразу відбудеться дійсне впровадження електронного правосуддя з моменту набрання кодексом законної сили. Для цього необхідно розробити й прийняти ще цілу низку актів, які забезпечуватимуть реалізацію відповідних норм. Також важливу роль у цьому напрямі відіграватиме й технічне оснащення судів.

При запровадженні на практиці всіх елементів електронного правосуддя, що передбачає проект, можна буде говорити про перехід до третьої та останньої фази розвитку електронного правосуддя.

Підсумовуючи, варто зазначити. Запровадження в Україні електронного правосуддя загалом і цивільного судочинства зокрема перебуває у процесі становлення. Нині законодавчо закріплено та практично реалізується лише незначна частина елементів електронного правосуддя. Закріплення ж нових елементів електронного правосуддя у проекті ЦПК України та подальше їх застосування у випадку його прийняття стане ще одним кроком до наближення українського цивільного судочинства до європейських стандартів.

ВИКОРИСТАНІ МАТЕРІАЛИ

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР // Відомості Верховної Ради України. — 1996. — № 30. — Ст. 141.
2. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/984_011/paran130#n130
3. Електронне правосуддя — від фантастики до реальності [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://pravo.org.ua/ua/news/2662>
4. Сайт Вищої кваліфікаційної комісії суддів України [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://vkksu.gov.ua/en/international-cooperation/list-of-documents-of-the-council-of-europe-in-the-judicial-sphere-/>
5. Multiannual European E-Justice Action Plan 2014–2018 [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.cehj.eu/wp-content/uploads/e-Justice-action-plan-2014-2018.pdf>
6. Draft Strategy on European e-Justice 2014–2018 [Електронний ресурс]. — Режим доступу : [http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex:52013XG1221\(02\)](http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex:52013XG1221(02))
7. Кушакова-Костицька Н. В. Розвиток електронного судочинства в Україні: проблемні питання / Н. В. Кушакова-Костицька // Право. — 2013. — № 7. — С. 139–145.
8. Брицев О. А. «Електронний суд» в Україні. Досвід та перспективи : монографія / О. В. Брицев. — Харків : Право, 2016. — 72 с.
9. Ізарова І. О. Перспективи запровадження електронного правосуддя в цивільному судочинстві в Україні / І. О. Ізарова // Науковий вісник Ужгородського національного університету. — 2014. — Вип. 24. — Т. 2. — С. 44–47. — (Серія «Право» № 24).

10. Цивільний процесуальний кодекс України від 18 березня 2004 р. № 1618-IV із змінами та доповненнями [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1618-15>
11. Чванкін С. А. Особливості фіксування цивільного процесу / С. А. Чванкін // Актуальні проблеми держави і права. — 2008. — С. 312–316.
12. Про доступ до судових рішень : Закон України від 22 грудня 2005 р. № 3262-IV // Відомості Верховної Ради України. — 2006. — № 15. — Ст. 128.
13. Про судоустрій і статус суддів : Закон України від 7 липня 2010 р. № 2453-IV (закон втратив чинність) // Відомості Верховної Ради України. — 2010. — № 41–42, № 43, № 44–45. Ст. 529.
14. Зуб О. Ю. Відеоконференція як засіб спрощення цивільного судочинства / О. Ю. Зуб // Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. — 2014. — Вип. 17. — С. 219–222. — (Серія «Право». № 1106).
15. Навроцька Ю. В. Проблемні питання участі в судовому засіданні в режимі відеоконференції / Ю. В. Навроцька, А. Є. Могиляк // Актуальні проблеми держави і права. — 2014. — С. 272–278.
16. Тимчасовий регламент обміну електронними документами між судом та учасниками судового процесу, затверджений наказом Державної судової адміністрації України від 7 вересня 2012 р. № 105 (втратив чинність у зв'язку з прийняттям Тимчасового регламенту надсилання судом електронних документів учасникам судового процесу, кримінального провадження : наказ Державної судової адміністрації України від 7 листопада 2016 р. № 227) [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://ki.court.gov.ua/tu11/87/72/>
17. Угриновська О. Електронний документообіг у цивільному процесі України / О. Угриновська // Вісник Львівського університету. — 2017. — Вип. 64. — С. 144–150. — (Серія юридична).
18. Концепція електронного суду України [Електронний ресурс]. — Режим доступу : www.kbs.org.ua/files/koncept_d.pdf
19. Ухвала Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ в справі від 2 липня 2014 р. № 6-20304св14 [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/39579640>
20. Про Стратегію реформування судоустрою, судочинства та суміжних правових інститутів на 2015–2020 роки : Указ Президента України від 20 травня 2015 р. № 276/2015 [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/276/2015?nreg=276%2F2015&find/=1&text=%E5%EB%E5%EA%F2%F0%EE%ED&x=0&y=0>
21. Про Стратегію розвитку судової влади України на 2015–2019 роки : рішення XII (позачергового) з'їзду суддів України від 24 вересня 2014 р. [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <https://court.gov.ua/userfiles/strategij%282%29.pdf>
22. Про внесення змін до Господарського процесуального кодексу України, Цивільного процесуального кодексу України, Кодексу адміністративного судочинства України та інших законодавчих актів : проект Закону України від 23 березня 2017 р. № 6232 [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=61415
23. Трут Д. Переваги електронного судочинства. Ідемо в ногу з часом! / Д. Трут [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://uz.ligazakon.ua/ua/magazine_article/EA009834

REFERENCES

1. Konstytutsiia Ukrainy vid 28 chervnia 1996 r. № 254k/96-VR [The Constitution of Ukraine of June 28, 1996 № 254k/96-VR], *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*, 1996, no. 30, Article 141.
2. Uhoda pro asotsiatsiiu mizh Ukrainoiu, z odniiei storony, ta Ievropeiskym Soiuzom, Ievropeiskym spivtovarystvom z atomnoi enerhii i ikhnimi derzhavamy-chlenamy, z inshoi storony [Association Agreement between Ukraine, on the one hand, and the European Union, the European Atomic Energy Community and their Member States, on the other hand]. Available at: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/984_011/paran130#n130
3. Elektronne pravosuddia — vid fantastyky do realnosti [Electronic justice — from fiction to reality]. Available at: <http://pravo.org.ua/ua/news/2662>
4. Sait Vyshchoi kvalifikatsiinoi komisii suddiv Ukrainy [Web-Site of the High Qualifications Commission of Judges of Ukraine]. Available at: <http://vkksu.gov.ua/en/international-cooperation/list-of-documents-of-the-council-of-europe-in-the-judicial-sphere/>
5. Multiannual European E-Justice Action Plan 2014–2018 [Multiannual European E-Justice Action Plan 2014–2018]. Available at: <http://www.cehj.eu/wp-content/uploads/e-Justice-action-plan-2014–2018.pdf>
6. Draft Strategy on European e-Justice 2014–2018 [Draft Strategy on European e-Justice 2014–2018]. Available at: [http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex:52013XG1221\(02\)](http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex:52013XG1221(02))
7. Kushakova-Kostytska N. V. Rozvytok elektronnoho sudochynstva v Ukraini: problemni pytannia [Development of e-justice in Ukraine: problem issues], *Pravo*, 2013, no. 7, pp. 139–145.
8. Bryntsev O. A. «Elektronnyi sud» v Ukraini. Dosvid ta perspektyvy [«Electronic Court» in Ukraine. Experience and perspectives], Kharkiv: Pravo, 2016, 72 p.
9. Izarova I. O. Perspektyvy zaprovadzhennia elektronnoho pravosuddia v tsyvilnomu sudochynstvi v Ukraini [Perspectives of introduction of electronic justice in civil legal proceedings in Ukraine], *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu*, 2014, Issue 24, vol. 2, pp. 44–47.

10. Tsyvilnyi protsesualnyi kodeks Ukrainy vid 18 bereznia 2004 r. № 1618-IV iz zminamy ta dopovnenniamy [The Civil Procedural Code of Ukraine of March 18, 2004 № 1618-IV, with amendments and additions]. Available at: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1618-15>.
11. Chvankin S. A. Osoblyvosti fiksuвання tsyvilnoho protsesu [Features of the fixation of the civil process], *Aktualni problemy derzhavy i prava*, 2008, pp. 312–316.
12. Pro dostup do sudovykh rishen: Zakon Ukrainy vid 22 grudnia 2005 r. № 3262-IV [On access to court decisions: Law of Ukraine], *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*, 2006, no. 15, Article 128.
13. Pro sudoustrii ta status suddiv: Zakon Ukrainy vid 7 lypnia 2010 r. № 2453-IV (zakon vtratyv chynnist) [On the Judiciary and the Status of Judges: The Law of Ukraine of July 7, 2010 (the law has expired)], *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*, 2010, no. 41–42, no. 43, no. 44–45, Article 529.
14. Zub O. Iu. Videokonferentsiia iak zasib sproshchennia tsyvilnoho sudochynstva [Videoconference as a tool for simplification of civil proceedings], *Visnyk Kharkivskoho natsionalnoho universytetu imeni V. N. Karazina*, 2014, Issue 17, pp. 219–222.
15. Navrotska Iu. V., Mohyliak A. Ie. Problemni pytannia uchasti v sudovomu zasidanni v rezhymy videokonferentsii [Problematic issues of participation in the court session in the mode of videoconference], *Aktualni problemy derzhavy i prava*, 2014, pp. 272–278.
16. Tymchasovy rehlement obminu elektronnykh dokumentamy mizh sudom ta uchasykamy sudovoho protsesu, zatverdzhenyi nakazom Derzhavnoi sudovoi administratsii Ukrainy vid 7 veresnia 2012 r. № 105 (vtratyv chynnist u zviazku z pryiniattiam Tymchasovoho rehlementu nadsylannia sudom elektronnykh dokumentiv uchasykam sudovoho protsesu, kryminalnoho provadzhennia: nakaz Derzhavnoi sudovoi administratsii Ukrainy vid 7 lystopada 2016 r. № 227) [Temporary regulation of the exchange of electronic documents between the court and participants in the court process, approved by the order of the State Judicial Administration of Ukraine dated September 7, 2012, № 105 (expired due to the adoption of the Provisional Rules for the sending of electronic documents to participants in the trial, criminal proceedings: Order of the State Judicial Administration of Ukraine dated November 7, 2016, № 227)]. Available at: <http://ki.court.gov.ua/tu11/87/72/>
17. Uhrynovska O. Elektronnyi dokumentoobih u tsyvilnomu protsesi Ukrainy [Electronic document circulation in the civil process of Ukraine], *Visnyk Lvivskoho universytetu*, 2017, Issue 64, pp. 144–150.
18. Kontseptsiiia elektronnoho sudu Ukrainy [Concept of the electronic court of Ukraine]. Available at: http://www.kbs.org.ua/files/koncept_d.pdf
19. Ukhvala Vyshchoho spetsializovanoho sudu Ukrainy z rozhliadu tsyvilnykh i kryminalnykh sprav v spravi vid 2 lypnia 2014 r. № 6-20304sv14 [Decision of the High Specialized Court of Ukraine on the Review of Civil and Criminal Cases in the case dated July 2, 2014 № 6-20304sv14]. Available at: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/39579640>
20. Pro Stratehiiu reformuvannia sudoustroiu, sudochynstva ta sumizhnykh pravovykh instytutiv na 2015–2020 roky: Ukaz Prezydenta Ukrainy vid 20 travnia 2015 r. № 276/2015 [On the Strategy for the Reform of the Judiciary, the Judiciary and Related Legal Institutions for 2015–2020: Decree of the President of Ukraine dated May 20, 2015 № 276/2015]. Available at: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/276/20/15?nreg=276%2F2015&find=1&text=%E5%EB%E5%EA%F2%F0%EE%ED&x=0&y=0>
21. Pro Stratehiiu rozvytku sudovoi vlady Ukrainy na 2015–2019 roky: rishennia XII (pozacherhovoho) zizdu suddiv Ukrainy vid 24 veresnia 2014 r. [About the Strategy of Development of the Judicial Power of Ukraine for 2015–2019: the decision of the XII (extraordinary) Congress of Judges of Ukraine dated September 24, 2014]. Available at: <https://court.gov.ua/userfiles/strategij%282%29.pdf>
22. Pro vnesennia zmin do Hospodarskoho protsesualnoho kodeksu Ukrainy, Tsyvilnoho protsesualnoho kodeksu Ukrainy, Kodeksu administratyvnoho sudochynstva Ukrainy ta inshykh zakonodavchykh aktiv: proekt Zakonu Ukrainy vid 23 bereznia 2017 r. № 6232 [On amendments to the Commercial Procedural Code of Ukraine, the Civil Procedural Code of Ukraine, the Code of Administrative Legal Proceedings of Ukraine and other legislative acts: Draft Law of Ukraine dated March 23, 2017, № 6232]. Available at: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=61415
23. Trut D. Perevahy elektronnoho sudochynstva. Idemo v nohu z chasom! [Advantages of e-justice. Let's keep up with the time!]. Available at: http://uz.ligazakon.ua/ua/magazine_article/EA009834

Ханик-Посполітак Р. Запровадження електронного правосуддя у цивільному судочинстві України

Анотація. Стаття присвячена дослідженню етапів запровадження електронного правосуддя у цивільному процесі України за останні десятиліття. Вказується, що електронне правосуддя в Україні перебуває на етапі свого становлення та законодавчого закріплення. Нині практично реалізується лише незначна частина його елементів. Проект нового Цивільного процесуального кодексу України передбачає запровадження «повномасштабного» електронного правосуддя у цивільний процес через існування Єдиної судової інформаційно-комунікаційної системи.

Ключові слова: електронне правосуддя, цивільний процес, цивільне судочинство, елементи електронного правосуддя.

Ханик-Посполитак Р. Введение электронного правосудия в гражданском судопроизводстве Украины

Аннотация. Статья посвящена исследованию этапов внедрения электронного правосудия в гражданском процессе Украины за последние десятилетия. Указывается, что электронное правосудие в Украине находится на этапе своего становления и законодательного закрепления. В настоящее время практически реализуется лишь незначительная часть его элементов. Проект нового Гражданского процессуального кодекса Украины предусматривает введение «полномасштабного» электронного правосудия в гражданский процесс с помощью Единой судебной информационно-коммуникационной системы.

Ключевые слова: электронное правосудие, гражданский процесс, гражданское судопроизводство, элементы электронного правосудия.

Khanyk-Pospolitek R. Tendencies in Electronization of Civil Legal Proceedings of Ukraine

Annotation. The article is devoted to the study of the stages of implementation of e-Justice in the Civil Process of Ukraine over the past decades. It is pointed out that electronic justice in Ukraine is at the stage of its formation and only a small part of its elements is legislatively fixed and practically implemented at present. The draft of the new Civil Procedure Code of Ukraine provides for the introduction of «full-scale» e-justice into the Civil Process through the existence of a Single Judicial Information and Communication System.

Key words: e-Justice, Civil Process, Civil Justice, elements of e-Justice.